

1

De heide van de Sallandse Heuvelrug is een zwakke afspiegeling van het verleden: ooit lag hier een uitgestrekte heide, voor zover het oog kon kijken, vol met bijzondere en gespecialiseerde planten, insecten en andere dieren. Maar de heidegebieden in Nederland verkeren nu in een zeer ongunstige staat. De soorten die er ooit leefden zijn bijna zonder uitzondering verloren of in de verdrukking. Problemen zijn het verlies van areaal, isolatie van stukken heide en **verzuring en uitloging van de bodem, door stikstofneerslag**. Hier verloren we al de heivlinder en de kommavlinder. Ook vogels als de tapuit en de wulp raakten we kwijt. Ze kunnen op dit moment onvoldoende voedsel vinden op de heide. Het korhoen is nu in de problemen omdat kuikens verhongeren.

2

Ontginning voor landbouw en de aanleg van productiebos hebben geleid tot verlies van heide-areaal. De zilveren maan en de aardbeivlinder zijn bedreigde vlinders die ooit rijkelijk voorkwamen aan de flanken van deze heuvelrug. Hun toestand is door isolatie en versnippering van het leefgebied kritiek te noemen. Zij vonden nu op dit piepkleine stukje hoogveen nu hun **laatste refugium**.

3

Op de rijkste gronden rondom deze heuvelrug werden afgelopen eeuwen weides en akkers aangelegd. Op de iets armere grond werd productiebos aangeplant en alleen de gronden die het schraalst waren bleven heide. Door de versnippering leefden populaties planten en dieren op die stukjes resterende heide geïsoleerd van elkaar. Zo werden populaties steeds kwetsbaarder voor tegenslagen. De natuur verzwakte bovendien door verlies van areaal. Nu dragen de bossen die hier staan wel bij aan de rijke biodiversiteit, ze verkeren in een goede staat. Maar de natuurlijke paradox van bosuitbreiding is dat een stuk bos substantieel meer water gebruikt dan heide door verdamping.

4

In twee zanderige poelen hebben boswachters nieuw leefgebied gecreëerd voor de beschermde kamsalamander. We hebben de poelen speciaal voor deze dieren aangelegd, omdat de populatie kwetsbaar klein is geworden. Maar het gebied is met name in de laatste kurkdroge jaren dramatisch verdroogd. De grondwaterpeilen zijn laag gehouden door wateronttrekkingen voor drinkwaterwinning en landbouw. Voor de natuur blijft te weinig water over. De boswachters kunnen nu wel poelen graven, maar het hele gebied heeft een permanent hoger grondwaterpeil nodig.

5

Op dit punt grenst het natuurgebied van de Sprengenberg direct aan landbouwgronden en hier stopt de natuur abrupt. De gevolgen van de geïntensiveerde landbouw in het vrij recente verleden met schaalvergroting, intensieve drainagesystemen en het gebruik van bestrijdingsmiddelen is hier goed zichtbaar. Bloemrijke graslanden kennen we in heel Nederland nauwelijks meer. Een minder harde scheiding tussen natuur en landbouw is een goed uitgangspunt voor de meeste oplossingen. De opgave om ons water beter vast te houden is een enorm gemeenschappelijk belang en veel zaken kunnen boeren en boswachters al veel langer prima samen oplossen. Er wordt niet voor niets steeds vaker gepleit voor meer natuur-inclusieve of landbouw. De intensieve veeteelt zal op veel plekken ruimte moeten maken voor meer biologische boerenbedrijven die naast producten ook natuurdiensten kunnen leveren, voor een goed en zeker bestaan.